

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

**SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI QO'MITASI**

**SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI SOHASIDAGI KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA
ULARNING MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI**

Ro'yxatga olindi:

№ MMO -1045
« 26 » 03 2026-yil

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
UZLUKSIZ TIBBIY - FARMATSEVTIK
TA'LIMNI MUVOFIQLASHTIRUVCHI
KENGASH**

Bilim sohasi: Sog'liqni saqlash

MAXSUS ANTIRABIK YORDAMNI TASHKIL ETISH
mavzuviy malaka oshirish kursi

O'QUV DASTURI
(o'qish xajmi – 36 kredit)

TUZUVCHILAR:

Kurbanov B.J. O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati raisining o'rinbosari, t.f.d.;

Qarshieva N.Z. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi mutaxassisi

G'aniev S. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining bosh rabiologi

TAQRIZCHILAR:

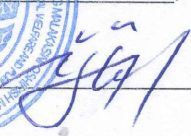
Atabekov N.S. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi raisining birinchi o'rinbosari, t.f.d.;

Tursunova D.A. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi bo'lim boshlig'i, t.f.d.;

Mirzabaev D.S. Respublika o'lat profilaktika Markazi direktorining epidemiologiya masalalari bo'yicha o'rinbosari, t.f.n.

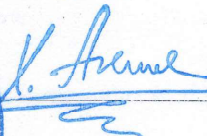
O'quv dasturi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi Kuzatuv Kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

2026-y «23» yanvar, bayonnoma № 1

Kengash raisi O'.A.Yodgorov

O'quv dasturi Sog'liqni saqlash vazirligi huzuridagi Uzluksiz tibbiy-farmatsevtik ta'lim Portalining Muvofiqlashtiruvchi kengashida tasdiqlangan.

2026-y «26» 03, bayonnoma № 6

Kengash raisi X.A.Akilov

Kirish

O'quv dasturi quturish kasalligiga qarshi samarali va xavfsiz emlash o'tkazish tartibi va antirabik yordamni ko'rsatish masalalariga bag'ishlangan.

Dastur doirasida berilayotgan mavzular sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xamda sog'liqni saqlash vazirligi sohasidagi kadrlarini antirabik yordamni tashkil etish yo'nalishi bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va zamonaviy bilim hamda ko'nikmalarini o'zlashtirish va amaliyotga tatbiq etishlari uchun zarur bo'ladigan kasbiy bilim, malaka saviyasi, profilaktik tadbirlar majmuasini amalga oshirish bo'yicha kasbiy bilimlarni o'zlashtirish va mukamallashtirish imkonini beradi.

Dastur ichida kadrlarning antirabik yordamni tashkil etish yo'nalishi bo'yicha kasbiy bilim, ko'nikma, malaka saviyasini shakllantirish borasida mutaxassislarning antirabik yordamni ko'rsatish bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarini yangilash va chuqurlashtirish imkonini beradi.

Mutaxassislarni qayta tayyorlash va antirabik yordamni tashkil etish borasida mutaxassislarni malaka oshirish yo'nalishining o'ziga xos xususiyatlari hamda dolzarb masalalaridan kelib chiqqan holda tinglovchilarni bilimini yangilashga yo'naltirilgan.

Maqsad. Ushbu kurs sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi tizimi hamda sog'liqni saqlash muassasalari mutaxassislarning "Maxsus antirabik yordamni tashkil etish" yo'nalishi bo'yicha kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish hamda ularni amaliyotga samarali tatbiq etish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Shuningdek, kurs davomida quturish kasalligining oldini olish, maxsus antirabik yordamni tashkil etish va profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish bo'yicha kasbiy bilim va malakalar takomillashtiriladi.

Vazifalar. Kursning vazifalariga quyidagilar kiradi:

"Maxsus antirabik yordamni tashkil etish" yo'nalishida sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi tizimi hamda sog'liqni saqlash muassasalari mutaxassislarning kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini takomillashtirish;

Mutaxassislarning quturish kasalligi profilaktikasi va antirabik yordam ko'rsatish bo'yicha nazariy bilimlari hamda amaliy ko'nikmalarini yangilash va chuqurlashtirish;

Antirabik yordamni tashkil etish va amalga oshirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish hamda ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini shakllantirish;

Quturish kasalligining epidemiologiyasi, profilaktikasi va diagnostikasi bo'yicha zamonaviy yondashuvlarni o'rgatish;

Hayvon tishlashi va quturishga gumon qilingan holatlarda shoshilinch antirabik yordam ko'rsatish algoritmlarini amaliyotga joriy etish;

Tinglovchilarning kasbiy mahorati, mustaqil klinik-epidemiologik fikrlashi hamda amaliy faoliyat yuritish kompetensiyalarini rivojlantirish.

Ta'lim oluvchilar kontingenti: Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi hamda sog'liqni saqlash sohasidagi kadrlar (xirurg, travmatolog, rabiolog, epidemiolog va boshqalar).

O'quv dasturni o'zlashtira olishi uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

Quturish kasalligining epidemiologiyasi va epizootologiyasi bo'yicha nazariy bilimlarini takomillashtirish hamda epidemiologik vaziyatni baholay olish;

Tibbiyot va jamoat salomatligi sohasidagi davlat siyosati, zamonaviy innovatsion yondashuvlar hamda me'yoriy-huquqiy hujjatlar bo'yicha bilimlarni egallash;

Quturish kasalligiga qarshi profilaktik emlash va antirabik yordam ko'rsatish tartibini amaldagi me'yoriy talablar asosida tashkil etish;

Antirabik yordam ko'rsatuvchi davolash-profilaktika muassasalari, jumladan travmatologiya punktlari, shoshilinch tibbiy yordam markazlari filiallari hamda shifoxonalarining jarrohlik va travmatologiya bo'limlari faoliyatini tashkil etish tamoyillarini bilish;

Antirabik davolashning to'liq kursini olgan shaxslar ustidan dispanser kuzatuvini tashkil etish va uning samaradorligini baholash ko'nikmalariga ega bo'lish;

Hayvonlar tomonidan guruhli tishlanish holatlari yuzaga kelganda epidemiologik vaziyatni baholash, shoshilinch antirabik yordam va profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish hamda amalga oshirish ko'nikmalarini egallash;

Quturish kasalligi o'choqlarida epidemiologik tekshiruv o'tkazish, kasallik yuqish omillarini aniqlash va epidemiyaga qarshi kompleks tadbirlarni tashkil etish kompetensiyalariga ega bo'lish.

Dasturning dolzarbligi:

Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi hamda sog'liqni saqlash sohasidagi yangi kelgan yesh kadrlarni amalliy va nazariy bilimlarini va malakalarini takomillashtirish zarur;

- antirabik yordam ko'rsatish bilan shug'ullanayotgan xirurg, travmatolog va rabiologlarni bilimlarini yanada oshirish;

- sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida quturish kasalligini oldini olish bo'yicha amalga oshiriladigan chora-tadbirlar natijasida aholi o'rtasida quturish kasalligini yuqish yullarini tushuntirish ishlarini kuychaytirish;

- antirabik yordam ko'rsatayotgan davolash-profilaktik muassasalarning faoliyati ustidan nazoratini olib borish muhim.

Dastur hajmi: 36 soat

O'qish shakli: kunduzgi - o'qish ishdan to'liq ajralgan xolda.

Mashg'ulotlarni o'tish tartibi:

Kunduzgi - kuniga 6 kredit, mashg'ulotlar o'tkaziladigan vaqt

9.00 - 13.50. tushlik 40 daqiqa.

kuniga 8 kredit, mashg'ulotlar o'tkaziladigan vaqt

9.00 - 15.20. tushlik 40 daqiqa.

O'qish tugagandan so'ng beriladigan hujjat: o'quv dasturni tamomlagan va yakuniy attestatsiya topshirgan tinglovchilar mavzuli malaka oshirish kursini o'tgani haqida Davlat na'munasidagi sertifikat taqdim etiladi.

Rejalashtirilayotgan ta'lim (natijalari)dan so'ng tinglovchi kompetensiyasi: Quturish kasalligiga qarshi profilaktik emlash va antirabik yordamni amaldagi me'yoriy talablar asosida samarali hamda xavfsiz tashkil etish;

Antirabik yordam ko'rsatuvchi davolash-profilaktika muassasalari, jumladan poliklinikalarning travmatologiya punktlari, Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi filiallari hamda shifoxonalarning jarrohlik va travmatologiya bo'limlari faoliyatini tashkil etish tamoyillarini amaliyotda qo'llash;

Antirabik davolashning to'liq kursini olgan shaxslar ustidan dispanser kuzatuvini tashkil etish, monitoring olib borish va uning samaradorligini baholash;

Hayvonlar tomonidan guruhli tishlanish holatlarida epidemiologik vaziyatni baholash, shoshilinch antirabik yordam ko'rsatish hamda profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish;

Quturish kasalligi o'choqlarida epidemiologik tekshiruv o'tkazish, kasallikning yuqish omillarini aniqlash va kasallikning keyingi tarqalishini oldini olishga qaratilgan kompleks tadbirlarni tashkil etish;

Quturish kasalligining profilaktikasi, epidemiologik nazorati va antirabik yordamni tashkil etish bo'yicha zamonaviy ilmiy yondashuvlar va innovatsion usullarni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalariga ega bo'lish.

Mavzuiy malaka oshirish kursi o'quv rejasi

№	O'quv rejasi	Jami kredit	Ma'ruza	Amaliy mashg'ulotlar			Attestatsiya
				Amaliy dars	Seminar	Ko'chma mashg'ulot	
1.	Modul. Quturish kasalligi va antirabik yordam	12	4	6	2		
1.	O'zbekiston Respublikasida quturish kasalligi bo'yicha epidemik vaziyat. Quturish kasalligini oldini olish bo'yicha amaldagi me'yoriy hujjatlar.	2	2				
2.	Quturish kasalligining epizootologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, tashxisoti va profilaktikasi.	2		2			
3.	Respublikada quturish kasalligining immunoprofilaktikasini tashkil etish	2			2		

	masalalari.						
4.	Respublikada antirabik yordamni tashkil etish tizimi.	2		2			
5.	Quturishga qarshi immunitet. Quturish kasalligining maxsus profilaktikasi.	4	2	2			
2.	Modul. Antirabik yordam ko'rsatuvchi tibbiyot muassalarida ish olib borish jarayoni	22	4	12		6	
1.	Ko'ptarmoqli poliklinikalar va qishloq vrachlik punktlarida hayvonlardan jarohat olganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.	2	2				
2.	Poliklinikalarning travmatologiya punktlarining antirabik yordam ko'rsatish bo'yicha vazifalari.	6		4		2	
3.	Poliklinikalarda antirabik davolash to'liq ko'rsini olgan shaxslar ustidan dispanser nazoratini tashkil qilish va olib borish ishlari.	6		4		2	
4.	Antirabik yordam ko'rsatayotgan respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi filiallari, shifoxonalarning jarroxlilik va (travmatologiya) bo'limlarining vazifalari.	6		4		2	
5.	Hayvonlardan guruxli tishlanishlar sodir bo'lganda antirabik yordam ko'rsatish.	2	2				
3	Attestatsiya	2					2
Jami:		36	8	16	2	6	2

1. Modul. Quturish kasalligi va antirabik yordam

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Respublikada quturish kasalligi bo'yicha tabiiy uchoqli hududlar, epidemik va epizootik vaziyat tahlili. Quturishning oldini olishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar (O'zR Vazirlar Mahkamasi qarorlari, SSV buyruqlari va yo'riqnomalar). Kasallikning manbalari, yuqish yo'llari, epizootologiyasi va klinik manzarasi. Antirabik vaksina va immunoglobulinlarning tavsifi hamda qo'llash tartibi. Ekspozitsiyadan oldingi va keyingi immunoprofilaktika choralari. Shartli va shartsiz (to'liq) emlash kurslari. Antirabik yordam ko'rsatish tizimi va davolash-profilaktika muassasalari roli. Quturishga qarshi

	immunitetning shakllanishi va davomiyligi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Respublikadagi quturish bo'yicha dolzarb epidemik va epizootik holatni; Sohaga oid amaldagi barcha me'yoriy-huquqiy hujjatlar va buyruqlar mazmunini; Quturish kasalligining etiologiyasi, klinikasi va laboratoriya tashxisi usullarini; Antirabik vaksina va immunoglobulinlarni qo'llash bo'yicha xalqaro va milliy talablarni; Ekspozitsiyadan oldingi va keyingi profilaktika (emlash) tamoyillarini; Shartli va shartsiz emlash kurslarini belgilash tartibini; Hayvonlar tishlaganda, tirnaganda yoki so'laklaganda ko'rsatiladigan shoshilinch yordam algoritmlarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	Hayvonlardan jarohat olgan shaxslarga antirabik yordamni to'g'ri tashkil etish va ko'rsatishni; Vaziyatga qarab emlashning shartli yoki shartsiz kursini mustaqil belgilashni; Antirabik vaksina va immunoglobulinlarni yo'riqnomaga asosan amaliyotda qo'llashni; Quturish kasalligi o'choqlarida epidemik va epizootik surishtiruv ishlarini olib borishni; Xavf guruhidagi aholi o'rtasida profilaktik immunizatsiya tadbirlarini rejalashtirishni; Soha bo'yicha statistik hisobotlarni yuritish va tahlil qilishni; Aholi o'rtasida quturish profilaktikasi bo'yicha tushuntirish ishlarini samarali tashkil etishni

2. Modul. Antirabiy yordam ko'rsatuvchi tibbiyot muassalarida ish olib borish jarayoni

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	22 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Ko'ptarmoqli poliklinikalar va qishloq vrachlik punktlarida hayvonlardan jarohat olganlarga ko'rsatiladigan birlamchi tibbiy yordam algoritmi. Jarohatlarga ishlov berish (sovunli eritma bilan yuvish) qoidalari. Travmatologiya punktlarining antirabik yordamdagi vazifalari: shoshilinch xabarnoma yuborish, veterinariya xizmati bilan hamkorlik va gospitalizatsiya ko'rsatmalari. Antirabik vaksinalarni saqlashda "sovuqlik zanjiri" talablari. To'liq emlash kursini olgan shaxslar ustidan dispanser nazorati, ularning mehnat va dam olish

	tartibi. Shoshilinch tibbiy yordam markazlari va jarrohlik bo'limlarida quturish hamda qoqsholga qarshi majmuaviy profilaktika choralari. Guruhli tishlanish o'choqlarida epidemiologik surishtiruv o'tkazish va "uyma-uy yurish" orqali jabrlanganlarni aniqlash tartibi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Hayvon tishlashi, tirnashi yoki so'laklanishi natijasida jarohatlanganlarga birlamchi yordam ko'rsatishning standart usullarini; Antirabik yordam ko'rsatuvchi muassasalarning me'yoriy-huquqiy vazifalari va javobgarlik doirasini; Statsionar sharoitda davolanishi shart bo'lgan bemorlarni saralash (gospitalizatsiya) mezonlarini; 0239-07-sonli SanQvaM talablariga muvofiq immunoprofilaktika xonalariga qo'yiladigan talablarni; To'liq emlash kursini olgan shaxslarni dispanser nazoratiga olish muddatlari va tartibini; Antirabik dori vositalarining nojo'ya ta'sirlari va ularni monitoring qilish qoidalarini; Guruhli tishlanish holatlari qayd etilganda o'choqni lokalizatsiya qilish va epidemiologik tekshiruv tamoyillarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	Jarohatlangan teriga va shilliq qavatlarga sovunli eritma hamda antiseptiklar bilan to'g'ri birlamchi ishlov berishni; Hududiy sanitariya-epidemiologiya (SEO va JS) bo'limlariga shoshilinch xabarnomalarni o'z vaqtida va xatosiz to'ldirib yuborishni; Veterinariya bo'limi bilan aloqa o'rnatib, tishlagan hayvonning holati bo'yicha ma'lumotlarni muvofiqlashtirishni; Antirabik preparatlarni "sovuqlik zanjiri"ga rioya qilgan holda saqlash va ishlatishni; Bemorni quturish bilan bir qatorda qoqsholga (stolbnyak) qarshi emlash zarurligini aniqlash va amalga oshirishni; Guruhli tishlanish o'choqlarida "uyma-uy yurish" tadbirlarini tashkil etish va barcha muloqotda bo'lganlarni aniqlashni; Dispanser nazoratidagi shaxslar uchun tegishli tibbiy hujjatlarni yuritish va ularga mehnat tartibi bo'yicha tavsiyalar berishni.

Attestatsiya - Sinov

Dasturni amalga oshirishni tashkiliy va pedagogik ta'minot

O‘quv bazasi: O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi va Qo‘mita strukturasidagi tashkilotlar.

Dastur bo‘yicha auditoriya mashg‘ulotlarini o‘tkazish uchun zarur jihozlar ro‘yxati: ma’ruza o‘tkazish xonasi, stol, stullar, kompyuter, proektor, doska, flebchat, marker.

Amaliy mashg‘ulotlar uchun konspektlar, sxemalar, jadvallar, ishlab chiqilgan yo‘riqnomalardagi ma’lumotlar, tavsiyanomalar, ilmiy maqolalar, o‘quv-uslubiy qo‘llanmalar, nazorat savollarining elektron ko‘rinishi, vaziyatli masalalar.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. O.M.Mirtazaev, L.P.Zueva, G.S.Matnazarova “Epidemiologiya”. Toshkent, «Musiq» nashriyoti, “Renessans press” MCHJ matbaa bo‘limi, 2020 й.

2. O.M.Миртазаев, Л.П.Зуева, Г.С. Матназарова “Эпидемиология”. Тошкент, «Ишонч МЧЖ», 2016 й.

3. Брико Н.И., Покровский В.И. Эпидемиология. М.: «ГЭОТАРМедиа», 2015 г.

4. Mirtazayev O.M. va boshqa hammualliflar. “Epidemiologiya fanidan amaliy mashg‘ulotlar uchun qo‘llanma”. – Toshkent. “Adabiyot uchunlari”. 2015 й.

5. Зуева Л.П., Яфаев Р.Х. Эпидемиология. Учебник. Санкт-Петербург. “Фолиант”. 2006 г.

6. O.M.Миртазаев., Г.С.Матназарова., Н.И.Брико. Эпидемиология. Тошкент. 2019 й.

7. Н.И.Брико, Л.П.Зуева, В.И.Покровский, В.П.Сергиев, В.В.Шкарин. Эпидемиология. Учебник. Москва “ФИРО” 2015 г. (эл.вер)

8. Н.И.Брико, Г.Г.Онищенко, В.И.Покровский. "Руководство по эпидемиологии инфекционных болезней. Москва 2019 г. (эл.вер).

9. Е.В.Шувалова “Инфекционные болезни”. Медицина. Москва 2021 г.

10. Искандарова Г.Т., Рахманова Ж.А., Неъматов А.С., Зоирова Н.Т., Каршиева Н.З. “Одамларда кутуриш касаллигини олдини олишда биринчи ёрдам кўрсатиш алгоритми ва уни ўтказишни ташкиллаштириш” Ўқув-усlubий қўлланма. Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлиги, тиббиёт ходимларнинг касбий малакасини ривожлантириш маркази, санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги қўмитаси.

Internet resuslar

<http://lex.uz>. – O‘zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari to‘g‘risidagi ma’lumotlar milliy bazasi.

<https://gov.uz/oz/sanepid/pages/sanitariya-va-gigiena-me-yorlari-hamda-qoidalari>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/> _Pubmed ma’lumotlar bazasida sog‘liqni saqlash ma’lumotlarini qidirishning universal tizimi AQSh milliy tibbiyot kutubxonasining yelektron resurs bazasi.

<https://www.who.int>. -Jahon sog‘liqni saqlas‘h tas‘hkiloti

<https://www.who.int/publications/i/item/9789241580496>. Xalqaro sog‘liqni

saqlash qoidalari (2005)
<http://privivka.uz/>